

Tenkrát

V neděli jsme jeli domů. Potraviny od tety a dědy jsem nesl na zádech. Blížila se stanice hlavní nádraží. Můj strach, co bude, sílil. Maminka byla bledá, pořád mě hladila. Jednu myšlenku také měla, že balíčky vyhodíme z okna vlaku ven. Po úvaze se tak nestalo. Vlak zastavil. Srdce bušilo v hrdle. Byli tam a čekali na nás. Nastal chaos, křik. „Halt, stůjte!“

Pro svůj příběh použiji údobí z let 1942-1945. Žil jsem s rodiči a starším bratrem v Brně Pisárkách. Vládla Heydrichiáda, stanné právo, potraviny na lístky. Celá země trpěla nedostatkem potravin. Kdo měl tu možnost, obracel se na venkov, kde se trochu málo potravin dalo sehnat. Moje maminka pocházela z venkova, kde žil její otec a sestra. Sestra měla malé hospodářství. Prase, kozu, slepice, husy a kachny. Aby toto zvířectvo uživila, chodila k soukromníkovi pracovat na pole. Tomu říkali „jdu na panský“. Manžel mé tety pracoval přes týden jako zedník na různých stavbách. Na neděli se vracel domů. Z toho prasete, to muselo být přihlášené, museli odevzdat určité množství sádla a krupon (kůži ze zad).

Maminka jezdila navštěvovat svého otce. Žil sám a jeho dcera mu pomáhala v domácnosti. Otec ji vždy dal nějakou potravinu, co sehnal od sedláka, máslo, vajíčko, apod. I od své sestry něco dostala. Tam už byla čtyřčlenná rodina, takže ta výpomoc od sestry nebyla velká. Máma vždy, když přišla dala vše na stůl. Oči jí zářili, co dokázala. Měli jsme velkou radost. Na stole bylo jídlo. Kvalitní. Nebýt těch drobných výpomocí venkova, nevěděli bychom, že toto jídlo ještě je. Jednou z této potravinové cesty přišla máma uplakaná. Když společně s cestujícími vystupovala z vlaku na nádraží, stála tam řada mužů od bezpečnosti i čeští policisté. Ti vytvořili koridor a namátkou, později každého, vyzvali, aby obsah své tašky ukázal a pak vysypal do beden, které se tak plnili balíčky se sádlem, máslem, salámy i masem. To vše se zpracuje ve formě konzerv a pošle se vojákům na frontu. Každý takový náš balíček podpoří vítězství. „Už tam nepojedu“ prohlásila maminka, i přesto že prošla bez újmy na potravinových balíčcích. Přišel však čas navštívit svého otce a také naše prosby něco dobrého přivést. Bylo mně tenkrát jedenáct let. Byl jsem drobnější, ale mrštný. Navrhl jsem, že bych jel na venkov s mámou. Nebo bratr. To rodiče odmítli. Byl o čtyři roky starší a to riziko bylo velké. Kontroly se zpřísnily. Bylo první zatčení. Lidé se báli. Mě, takového klouče, si nevšimnou. Jeli jsme. Něco jsme dědovi pomohli (já moc ne), ale jako děda a vnuk jsme si povídali o první světové válce, o jeho zajetí, o útěku. V neděli jsme jeli domů. Potraviny od tety a dědy jsem nesl na zádech. Blížila se stanice hlavní nádraží. Můj strach, co bude, sílil. Maminka byla bledá, pořád mě hladila. Jednu myšlenku také měla, že balíčky vyhodíme z okna vlaku ven. Po úvaze se tak nestalo. Vlak zastavil. Srdce bušilo v hrdle. Byli tam a čekali na nás. Nastal chaos, křik. „Halt, stůjte!“ Ne, to nebylo na nás. Mezi davem lidí jsem proklouzl a byl jsem venku. Čekal jsem na mámu před nádražní halou. Velkou úlevou jsme si oba oddychli. Tyto návštěvy jsme pak s matkou několikrát v roce opakovali. Nestalo se nikdy, že by nás chytili a vzali nám potraviny. Byl jsem pyšný na sebe. Rodina mě chválila a já uměl překonat strach.

Ve své druhé části svých vzpomínek jsem se dostal na konec války, duben 1945. Armáda maršála Malinovského vytlačovala z jihovýchodu Němce ze svých pozic. Němci vyhodili do vzduchu mosty v Pisárkách, na Kamenomlýnské ulici a v Jundrově. Všechny sportovní lodě, které vlastnili veslařské kluby, přemístili Němci z pravého břehu na levý. Mnohé lodě byli

špičkové. Pak na velké hromadě odolávali počasí a zlodějům. Asi dva dny bylo bezvládní. Nikde nebylo vidět německé vojáky. Opustili svá stanoviště. Jenom výbuchy z různých zbraní splývaly v monotónní hukot. Díval jsem se s bratrem z okna, i když od rodičů jsme to měli zakázané. Zbloudilé střepiny si nevybírají. Pod našimi okny byla velká louka sahající až k Jundrovu. Byla protkaná různými zákopy a kulometnými stanovišti. V pozadí tekla řeka Svatka. Na té louce blíže k nám běžel kůň. Byl osamělý a zmatený. Najednou se vzepjal a upadl na zem. Kopyty chvíli hrabal v trávě. Pojednou přestal. Jeho život skončil. Asi jsme nebyli sami, kdo tuto tragédii pozorovali. Najednou se kolem koně objevilo několik mužů z našeho domu. Byli vybaveni noži, sekyrkami a kbelíky. Byl mezi nimi můj otec. I přes zákaz rodičů jsem přiběhl na místo, kde se porcoval kůň. Moje klukovská zvědavost byla veliká. Jeden muž zřejmě věděl postup při stahování a porcování koně. Udával rozkazy. Muži pracovali mlčky, rychle a snažili se práci mít brzy hotovou. Bylo mě toho koně líto. Plakal jsem nad ním. Kůň měl na boku velkou krvavou ránu, zřejmě od střepiny. Nikdy jsem takto zblízka neviděl koně, koně zbaveného takto svého půvabu. Nikdy jsem si koně nepohladil. Až teď. Netrvalo dlouho a z koně zbylo na louce jen to, co se v kuchyni nedalo zpracovat. Maso si lidé odnášeli v nádobách domů. Druhý den (i další dny) bylo po domě cítit vůni pečeného masa a cibule. Teprve po této akci se mluvilo o tom, že na tom volném prostranství taková velká skupina lidí mohla upoutat sovětské vojáky. Nikdo na nás nestřílel, vše proběhlo bez zranění. Jeden z mužů zapíchl dlouhý klacek do země a na konec uvázal bílý hadr. I to mohlo působit kladně na sovětské vojáky.

Povídali jsme si s kamarády v koutě dvora o prožitých dnech. Najednou tam byli. Upocení, zaprášeni, byli dva. Jeden nesl kulomet a byl opásán nábojovými pásy, druhý měl v rukou bedýnky s náboji. Volal: „Kde fašista?“. „Tam“ a ukázali jsme na zalesněnou stráň, kde byly ve svahu zákopy. Voják si sedl na zem, mezi nohy dal kulomet a do lesa vystřílel celé dva pásy. Ten druhý říkal: „Máš vodku?“ To už se na dvoře shromáždili lidé. Někdo zvolal: „Lidi vždyť to jsou Rusové.“ Paní Kafoňková splnila vojákovi přání. Nesla mu vodu. Křičel na ni nadávky. Mířil na ni samopalem. Chtěl vodu a to voda. Paní plakala. Incident vyřešil jeden důstojník, vojáka uhodil do tváře a vytáhl na něj pistoli. Něco křičel. Voják rychle odešel. Důstojník vzal paní kolem ramen, něco jí povídal. Paní se uklidnila a odešla do svého bytu. A byli jsme svobodní.